

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

YTTRANDE
2025-10-30

Ärendenummer
NV-25-033085

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över Nya samverkansformer, modern byggnads- och reparationsberedskap – för ökad försörjningsberedskap, SOU 2025:68 (KN2025/01284)

Naturvårdsverkets ställningstagande och skäl

Naturvårdsverket välkomnar utredningens förslag om att trygga försörjningsberedskapen och att skapa en modern byggnads- och reparationsberedskap för att upprätthålla samhällsviktig verksamhet vid fredstida kriser, höjd beredskap och krig.

Vi instämmer i flera av förslagen och bedömningarna. Vi avstyrker dock förslaget om utvinning av kol, olja och naturgas, eftersom potentialen för utvinning av fossila bränslen i Sverige är mycket begränsad och att det finns andra mer effektfulla och kostnadseffektiva sätt att säkra tillgången till bränslen, exempelvis genom att öka beredskapsreserven av petroleumprodukter eller öka tillgången till inhemskt producerade biobränslen.

3.7.2 Offentlig avtalspart

Naturvårdsverket bedömer att F-avtal kan vara ett bra förslag, men vi ser att det behövs ytterligare utredning bland annat om hur de ska användas i praktiken och förhålla sig till upphandlade avtal som finns i stat, kommun och region.

F-avtalen kan bidra till att skapa bättre förutsättningar för att säkerställa att företag har den förmåga som krävs för att kunna fortsätta bedriva sin verksamhet och fortsätta att leverera varor eller tjänster under alla förhållanden. Detta är av central betydelse för att kunna upprätthålla avfallshantering och avlopp.

Vi instämmer även i utredningens bedömning att det i stor utsträckning är hos företag samt regioner och kommuner som upprätthållandet och produktionen av samhällsviktiga varor och tjänster sker. De samhällsviktiga tjänsterna och verksamheterna inom avlopp och avfallshantering drivs av kommuner och företag och det är därmed inte varor och tjänster till Naturvårdsverkets egen verksamhet.

3.7.3 Nya uppgifter till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Naturvårdsverket instämmer i förslaget att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ska ansvara för att föra ett register över F-avtalen samt upprätta en avtalslägesbild. Naturvårdsverket vill dock framhålla att ansvaret att upprätta en allmän prioriteringsordning för försörjningsberedskap ska ske i samråd med relevanta myndigheter. Även om MSB får rollen som en toppnod i det civila försvaret bör de myndigheter som har expertkompetens inom respektive område vara aktivt deltagande i framtagande av prioriteringsordningen. Vi ställer oss därför inte bakom formuleringen att MSB ska få stöd av andra myndigheter i framtagandet, eftersom det då framstår som att det ankommer på MSB att bedöma när stöd behövs.

Naturvårdsverket konstaterar vidare att det enligt utredningen inte på förhand ska vara bestämt vilka myndigheter som MSB ska föra dialog med. Vi föreslår att det tydliggörs att MSB ska samråda med berörd myndighet enligt ansvarsprincipen och inte enbart de sektorsansvariga myndigheterna.

4.1 En ny form av byggnads- och reparationsberedskap behöver införas

Naturvårdsverket instämmer i förslaget. Vi ser ett tydligt behov av byggnads- och reparationsberedskap i relation till de viktiga samhällsfunktionerna avfallshantering och avlopp som omfattas av Naturvårdsverkets ansvarsområde som beredskapsmyndighet. Även om huvudmannen för samhällsfunktionen i många fall är en kommun upphandlar de i regel externa resurser från företag för att utföra byggnationer och större reparationsinsatser. Det är därför av vikt att säkerställa tillgången på byggnads- och reparationsförmåga i kris och krig.

Naturvårdsverket vill också särskilt framhålla vikten av att inkludera avfallshanteringsperspektivet vid planering och utformning av en byggnads- och reparationsberedskap. Framför allt vid rivning, men också vid återuppbyggnad och reparation av skadade byggnader och infrastruktur, genereras avfall och däribland farligt avfall som behöver omhändertas. I händelse av allvarliga samhällsstörningar som väpnat angrepp eller väder- och klimatrelaterade kriser, kan mycket stora avfallsmängder uppkomma under kort tid, vilket kräver en fungerande insamling, transport och behandling. Det behövs en god planering och tillräckliga resurser inom avfallshanteringssektorn för att kunna hantera avfallet på ett effektivt och ändamålsenligt sätt, i samtliga led.

5.1 Ska utvinning av kol, olja och naturgas tillåtas vid fredstida kris, höjd beredskap eller krig?

Naturvårdsverket avstyrker förslaget. Vi har svårt att följa resonemanget om att slopa förbudet mot utvinning av fossila bränslen i Sverige. I ett första steg konstaterar utredningen att potentialen för utvinning av fossila bränslen i Sverige är mycket begränsad. Utvinningen av denna potential skulle enligt utredningen ha en marginell effekt på tillgången av bränslen och kräva särskild statlig finansiering för att alls kunna realiseras. Utredningen går sedan vidare och konstaterar att det finns andra mer effektfulla och kostnadseffektiva sätt att säkra tillgången till bränslen vid en fredstida kris, höjd beredskap eller krig. Exempelvis genom att öka beredskapsreserven av petroleumprodukter eller öka tillgången till inhemskt producerade biobränslen. Förslaget som utredningen, trots detta, lägger fram har alltså varken potential att åtgärda något problem eller nå något uppsatt mål samtidigt som andra, mer effektiva lösningar, finns att tillgå.

Naturvårdsverket instämmer däremot i förslaget om en bredare analys av hur Sveriges tillgång till bränslen i en beredskapssituation skulle kunna stärkas. En sådan utredning bör vara teknikneutral och därmed även ta i beaktande hur effektiviseringsåtgärder, bränsleskiften och utökad produktion av avancerade e-bränslen och biobränslen kan stärka försörjningstryggheten i Sverige. Naturvårdsverket har vid ett par tillfällen lyft potentialen att stärka Sveriges försörjningsberedskap genom att utvidga befintliga klimatstöd såsom Klimatklivet till att också bidra till detta ändamål. Detta bör också ingå i den breda analysen.

6.1.1 RISE ges ett utökat samhällsuppdrag att bibehålla förmåga under kris, höjd beredskap och krig

Naturvårdsverket instämmer i förslaget att Substitutionscentrum ges ett utökat uppdrag. Naturvårdsverket vill lyfta att Substitutionscentrum har värdefull kunskap som kan användas i ett bredare perspektiv kopplat till försörjningsberedskap. Samtidigt vill vi framhålla vikten av att det ursprungliga syftet med Substitutionscentrum (att främja substitution av farliga kemikalier) fortsatt prioriteras. Vi ser en viss risk för att kärnuppdraget hamnar i skymundan om verksamheten breddas. Vi vill därför understryka vikten av att substitution av farliga kemikalier även fortsättningsvis ges tillräckligt utrymme och resurser jämte det nya uppdraget.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Johan Kuylenstierna efter föredragning av avdelningschefen Marie Uhrwing.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit enhetschefen Kerstin Åstrand samt handläggarna Sven Bomark, Pontus Cronholm, Johan Leymann, Sofie Säterhall och Johanna Enberg.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

För Naturvårdsverket

Johan Kuylenstierna

Marie Uhrwing

Kopia till:
lotta.lewin-pihlblad@regeringskansliet.se